

BOLALARDA POLIMIYELIT KASALLIGI RIVOJLANISHI

Respublika O`Rta Tibbiyot Va Farmasevtika

Xodimlari Malakasini Oshirish Va Ularni

Ixtisoslashtirish Markazi Termiz Filiali

Direktori Pediator

Safarov Z. A

Farmasevt O`qituvchi

Zayniddinov. M. S

KIRISH

Poliomiyelit (yun. polios — kulrang va myelos — orqa miya) — polioviruslar chaqiradigan o`tkir yuqumli kasallik. Bunda markaziy nerv sistemasi zararlanadi. Falaj bilan yoki falajsiz kechadi, ba`zi hollarda o`limga olib keladi. Poliomiylit qadimdan ma`lum. Asosan 3-8 yoshdagi bolalar o`rtasida keng tarqalgan, ba`zan katta yoshdagilar orasida uchraydi.

Epidemiologiyasi.

Virusni sun`iy ko`paytirish usulining kashf etilishi, poliomiylitga qarshi vaksina yaratilishi va bolalarni yoppasiga emlash amalga oshirilishi tufayli kasallik tez kamaydi. Kasallikni qo`zg`atuvchi viruslar suvda uzoq, vaqt saqlanadi, qaynatilganda, kaliy permanganat va vodorod peroksid ta`sirida halok bo`ladi. Kasallik bemor bilan yoki kasallik qo`zg`atuvchisini tashib yuruvchilar bilan muloqotda bo`lganda yuqadi. Virus havo-tomchi yo`llari orqali (aksirganda, yo`talganda), shuningdek, ifloslangan sabzavot, meva, qaynatilmagan suv, sutni iste`mol qilganda organizmga o`tadi. Yoz va kuz oylarida poliomiylit ko`proq uchraydi. Inkubation davri 7-14 kun.

Etiologiyasi.

Qo`zgatuvchisi: kattaligi 30 Nanometer bo`lgan, kapsulasiz, RNK tutuvchi poliovirusdir. Bu virus Picornoviridae oilasiga mansub bo`lgan Enterovirusdir. Polioviruslarning uchta serotipi mavjud:

- Brunhilde
- Lansing
- Leon

Bu uchta tip o`zidan so`ng alohida immunitet qoldiradi.

Patogenezi.

Virus og`iz orqali ichaklarga boradi. U yerda ko`payib lokal limfa tugunlarini zararlaydi. Limfa tugunlarida ham ko`payib, qonga o`tadi (viremiya). Qon aylanish yo`li bilan orqa miyaga boradi, orqa miya kulrang moddasini zararlaydi. Orqa miya motoneyronlarini shikastlab, ko`ndalang — targ`il muskullar faoliyatini chegaralaydi. Orqa miyaga esa immun himoya reaksiyasi natijasida leykositlar to`planib yallig`lanishni hosil

qiladi. Bu yallig‘lanish natijasida orqa miya nerv hujayralari faoliyati buziladi. Natijada falajlik yuzaga keladi.

Simptomlari.

Xastalikning yashirin davri va ilk belgilari ham bo‘lib, yashirin davri virus yuqtirilgan kundan boshlab 21 kungacha cho‘zilishi mumkin. Kasallik o‘tkir boshlanadi: bemorning temperaturasi 38—39° gacha ko‘tariladi, yo‘tal, aksirish, tomoq og‘rishi, qorinda og‘riq paydo bo‘lishi va ich ketishi kuzatiladi. Bu belgilar 4—5 kundan keyin o‘tib ketadi, bir haftadan so‘ng temperatura yana ko‘tariladi va turli muskullar, ayniqsa, oyoq va qo‘llar falaji avj oladi.

Falajsiz poliomiyelet yuqori nafas yo‘llarining o‘tkir katari sifatida yoki me‘da-ichak faoliyatining buzilishi ko‘rinishida kechadi.

Klinikasi.

Bemor kasalxonada davolanadi. Falaj bilan kechadigan poliomiyeletda zararlangan qo‘l va oyoqning harakatlanishi buziladi, kasal qo‘l yoki oyoq sog‘lom oyoq-qo‘lga qaraganda o‘sishdan orqada qoladi. Shu sababli kompleks davolashda massaj, davo fizkulturasi, oyoq va qo‘llar uchun maxsus ortopedik apparatlar, tana va bo‘yinga korset taqish tavsiya etiladi. Keyinchalik sanatoriy-kurortda davolanish kerak. Falaj bilan kechadigan poliomiyelet uzoq va to‘g‘ri davolanganda oyoq va qo‘llarning izdan chiqqan funksiyalari tiklanishi mumkin.

Profilaktikasi.

Poliomiyeletning oldini olish uchun suyuq holdagi va konfet (antipoliodraje) shaklidagi tirik poliomiyelet vaktsinasi bilan emlanadi.

ADABIYOTLAR:

1. Чумаков М. П., Присман И. М., Зацепив Т. О., Полиомиелит — детский спинномозговой паралич, М., 1953;
2. Эпидемический полиомиелит, М., 1957;
3. Полиомиелит, пер. с англ., М., 1957;
4. Дроздов С. Г., Полиомиелит и его профилактика в различных странах мира, М., 1967.